

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

ОРГАНІЗАЦІЯ НАДАНЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Студентки 4 курсу, 22 групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
освітньої програми «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Скриль Галини
Ігорівни

Науковий керівник
к.держ.упр.

(підпис керівника)

Мірко Наталія
Вікторівна

Гарант освітньої програми
к.держ.упр.

(підпис гаранта)

Динник
Ірина Петрівна

Київ 2024

Державний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології
Кафедра публічного управління та адміністрування
Освітній ступінь: бакалавр
Спеціальність: публічне управління та адміністрування
Освітня програма: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____

«12» січня 2024 р.

Завдання на кваліфікаційну роботу студентіві

Скриль Галини Ігорівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Організація надання соціальних послуг в умовах воєнного стану».

Затверджена наказом ректора від «29» грудня 2023 р. № 4692

2. Строк здачі студентом закінченої роботи: 10.05.2024

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Метою дослідження є вивчення, аналіз та розробка ефективних механізмів організації надання соціальних послуг в умовах воєнного стану в Україні. Це включає визначення найбільш актуальних потреб населення, яке постраждало від воєнних дій, та пошук оптимальних шляхів забезпечення доступу до необхідних соціальних послуг у складних умовах.

Об'єкт дослідження: процес розвитку сфери соціальних послуг в Україні.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та прикладні засади розвитку сфери соціальних послуг в умовах воєнного стану в Україні.

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ОЦІНКА ПРОЦЕСУ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

1.1 Сучасний стан та нормативно-правове забезпечення системи надання соціальних послуг

1.2. Нормативно-правове забезпечення системи організації надання соціальних послуг

РОЗДІЛ 2. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз зарубіжного досвіду надання соціальних послуг та можливості його використання в Україні

2.2. Новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми кваліфікаційної роботи	До 29.12.2024	29.12.2024
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання кваліфікаційної роботи	До 01.02.2024	01.02.2024
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу кваліфікаційної роботи	До 18.03.2024	18.03.2024
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу кваліфікаційної роботи	До 19.04.2024	19.04.2024
5	Представлення закінченої кваліфікаційної роботи	До 10.05.2024	10.05.2024
6	Підготовка письмового відгуку на кваліфікаційну роботу	До 10.05.2024	10.05.2024
7	Зовнішнє рецензування кваліфікаційної роботи	До 13.05.2024	13.05.2024
8	Проведення попереднього захисту кваліфікаційних робіт	13-05. 17.2024	13-05. 17.2024
9	Вирішення питання про допуск кваліфікаційної роботи до захисту	До 22.05.2024	До 22.05.2024
10	Направлення кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

6. Дата видачі завдання «12» січня 2024 р.

7. Науковий керівник кваліфікаційної роботи Мірко Н.В.

(прізвище, ініціали, підпис)

8. Гарант освітньої програми Динник І.П.

9. Завдання прийняв до виконання студент Скриль Г.І.

(прізвище, ініціали, підпис)

10. Відгук наукового керівника кваліфікаційної роботи:

Кваліфікаційна робота написана на актуальну тему. Загострення соціально-економічної ситуації, своєчасне вирішення соціальних проблем вимагає не лише об'єднання зусиль усіх рівнів публічної влади, а й впровадження механізмів самопомоги та самоорганізації.

Практична реалізація соціальної політики, спрямованої на покращення матеріального стану та умов життя людини, гарантування конституційних прав в сфері зайнятості, соціального забезпечення та зокрема забезпечення соціальними послугами. Без перебільшення можна стверджувати, що достойне забезпечення добробуту своїх громадян – кінцева мета економічної діяльності держави.

В кваліфікаційній роботі студенткою розкриваються основні проблеми реалізації політики соціального захисту, узагальнено сучасний стан та тенденції розвитку системи надання соціальних послуг в Україні; особливості адміністративно правового регулювання в сфері надання соціальних послуг; досліджено процес формування та реалізація державної політики щодо соціальної сфери в Україні; окреслено новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні.

Зміст випускної кваліфікаційної роботи підпорядкований поставленій у роботі меті. Проведений аналіз дозволив визначити проблемні питання у сфері соціального захисту. Завдання поставлені в роботі виконані в повному обсязі, що підтверджено висновками.

Кваліфікаційна робота має досить логічну структуру та відповідає вимогам оформлення. Робота написана на достатньому науковому рівні, є самостійним дослідженням студентки, повністю розкриває обрану тему. Вважаю, що кваліфікаційна робота заслуговує позитивної оцінки, а її авторка на присвоєння освітнього ступеня бакалавр зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Науковий керівник кваліфікаційної роботи _____

(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Динник Ірина Петрівна _____

(підпис, дата)

11. Висновок про кваліфікаційну роботу:

Кваліфікаційна робота студента Скриль Г.І. може бути допущена до захисту
екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми: Динник І.П. _____

(підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Н.Л. _____

(підпис)

12. «10» травня 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ОЦІНКА ПРОЦЕСУ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	7
1.1. Сучасний стан та нормативно-правове забезпечення системи надання соціальних послуг	7
1.2. Нормативно-правове забезпечення системи організації надання соціальних послуг.....	155
РОЗДІЛ 2 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	233
2.1. Аналіз зарубіжного досвіду надання соціальних послуг та можливості його використання в Україні.....	233
2.2. Новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні	31
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	4141
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	444

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Організацію надання соціальних послуг в умовах воєнного стану важко переоцінити, враховуючи складні виклики, з якими стикається Україна в умовах збройного конфлікту. Воєнний стан створює численні соціальні, економічні та психологічні проблеми, які вимагають негайного реагування та ефективних рішень з боку державних і недержавних організацій, що займаються наданням соціальних послуг.

По-перше, під час воєнного стану значно зростає кількість осіб, що потребують соціальної допомоги. Серед них – внутрішньо переміщені особи (ВПО), постраждали від бойових дій, ветерани, члени їх сімей, а також особи, що зазнали психологічних травм. За даними Міністерства соціальної політики України, кількість ВПО в країні перевищила 5 мільйонів осіб, що створює безпрецедентне навантаження на систему соціальних послуг.

По-друге, ускладненість логістики та забезпечення безпеки під час воєнного стану вимагають адаптації існуючих механізмів надання соціальних послуг. Це включає як розробку нових підходів до організації роботи соціальних служб, так і інтеграцію сучасних технологій для забезпечення доступності послуг. Зокрема, актуальним є впровадження дистанційних форм надання соціальних послуг, що дозволяє зменшити ризики для клієнтів та соціальних працівників.

По-третє, важливість теми підкреслюється необхідністю забезпечення психологічної підтримки та реабілітації постраждалих від конфлікту. Психологічна допомога стає критично важливою для відновлення соціальної та психологічної стабільності населення. В цьому контексті, організація роботи центрів психологічної підтримки, а також підготовка кваліфікованих фахівців у галузі психологічної допомоги є першочерговим завданням.

Крім того, тема дослідження є важливою з точки зору правового забезпечення та нормативного регулювання. Умови воєнного стану вимагають внесення змін до чинного законодавства, яке регулює надання соціальних

послуг, для того, щоб враховувати специфіку і потреби різних категорій населення, що постраждали від збройного конфлікту.

Таким чином, актуальність дослідження «Організація надання соціальних послуг в умовах воєнного стану» обумовлена необхідністю оперативного та ефективного реагування на виклики, які виникають внаслідок воєнних дій, з метою забезпечення соціального захисту найбільш вразливих категорій населення, підтримки їх життєздатності та реабілітації.

Метою дослідження є вивчення, аналіз та розробка ефективних механізмів організації надання соціальних послуг в умовах воєнного стану в Україні. Це включає визначення найбільш актуальних потреб населення, яке постраждало від воєнних дій, та пошук оптимальних шляхів забезпечення доступу до необхідних соціальних послуг у складних умовах.

Для досягнення мети, були поставлені наступні **завдання дослідження**:

- оцінити сучасний стан та нормативно-правового забезпечення системи надання соціальних послуг;
- провести аналіз нормативно-правового забезпечення системи організації надання соціальних послуг;
- дослідити зарубіжний досвід надання соціальних послуг та можливості його використання в Україні;
- узагальнити сучасні технології та інноваційні підходи в сфері соціальних послуг, які можуть бути застосовані в Україні.

Об’єкт дослідження: процес розвитку сфери соціальних послуг в Україні.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та прикладні засади розвитку сфери соціальних послуг в умовах воєнного стану в Україні.

Методи дослідження. Аналіз законодавчих актів та нормативно-правових документів, статистичний аналіз, порівняльний аналіз зарубіжного досвіду, вивчення кращих практик, адаптація моделей до українських умов, аналіз інноваційних технологій.

Практична цінність дослідження полягає у визначенні новітніх методів удосконалення системи надання соціальних послуг в умовах воєнного стану на основі виявлених проблем.

Структура роботи включає вступ, два розділи, висновки та пропозиції, список використаних джерел з 48 найменувань. Матеріали роботи містять 3 рисунки та 2 таблиці. Загальний обсяг роботи складає 51 сторінку, основної частини – 46 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ОЦІНКА ПРОЦЕСУ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

1.1. Сучасний стан та нормативно-правове забезпечення системи надання соціальних послуг

Сучасний стан та нормативно-правове забезпечення системи надання соціальних послуг в Україні є результатом багаторічних реформ і адаптацій, що відображають соціальні виклики та потреби суспільства. Важливість цієї системи полягає в її здатності надавати допомогу особам та сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах, та сприяти їх соціальній адаптації і реінтеграції в суспільство [1].

Однією з ключових реформ стало прийняття в 2012 році Закону України "Про соціальні послуги" [2], який розширив визначення соціальних послуг та запровадив нові підходи до їх надання. Цей закон дозволив перейти від вузького розуміння соціальних послуг як діяльності стаціонарних закладів до ширшого визначення, яке включає комплекс заходів для допомоги особам, що знаходяться в складних життєвих обставинах (СЖО) і не можуть самостійно їх подолати. Крім того, було прийнято Закон України "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії" [3] та Закон України "Про громадські об'єднання" від 22.03.2012 р. [4], які створили підґрунтя для підвищення ефективності соціального обслуговування населення.

Незважаючи на значні досягнення, система надання соціальних послуг в Україні все ще стикається з багатьма викликами. Сучасний стан цієї системи характеризується необхідністю постійного реформування, що зумовлено потребою підвищення якості та доступності послуг, особливо в умовах війни, що значно ускладнює надання соціальних послуг. Зокрема, було розроблено Стратегію розвитку системи соціальних послуг в Україні на період до 2025 року, яка передбачає модернізацію діючої системи, впровадження механізмів

стимулювання суб'єктів, що надають соціальні послуги, та запровадження громадського незалежного моніторингу якості соціальних послуг [5].

Структура дійсної системи управління сферою соціальних послуг відображена на рис. 1.1.

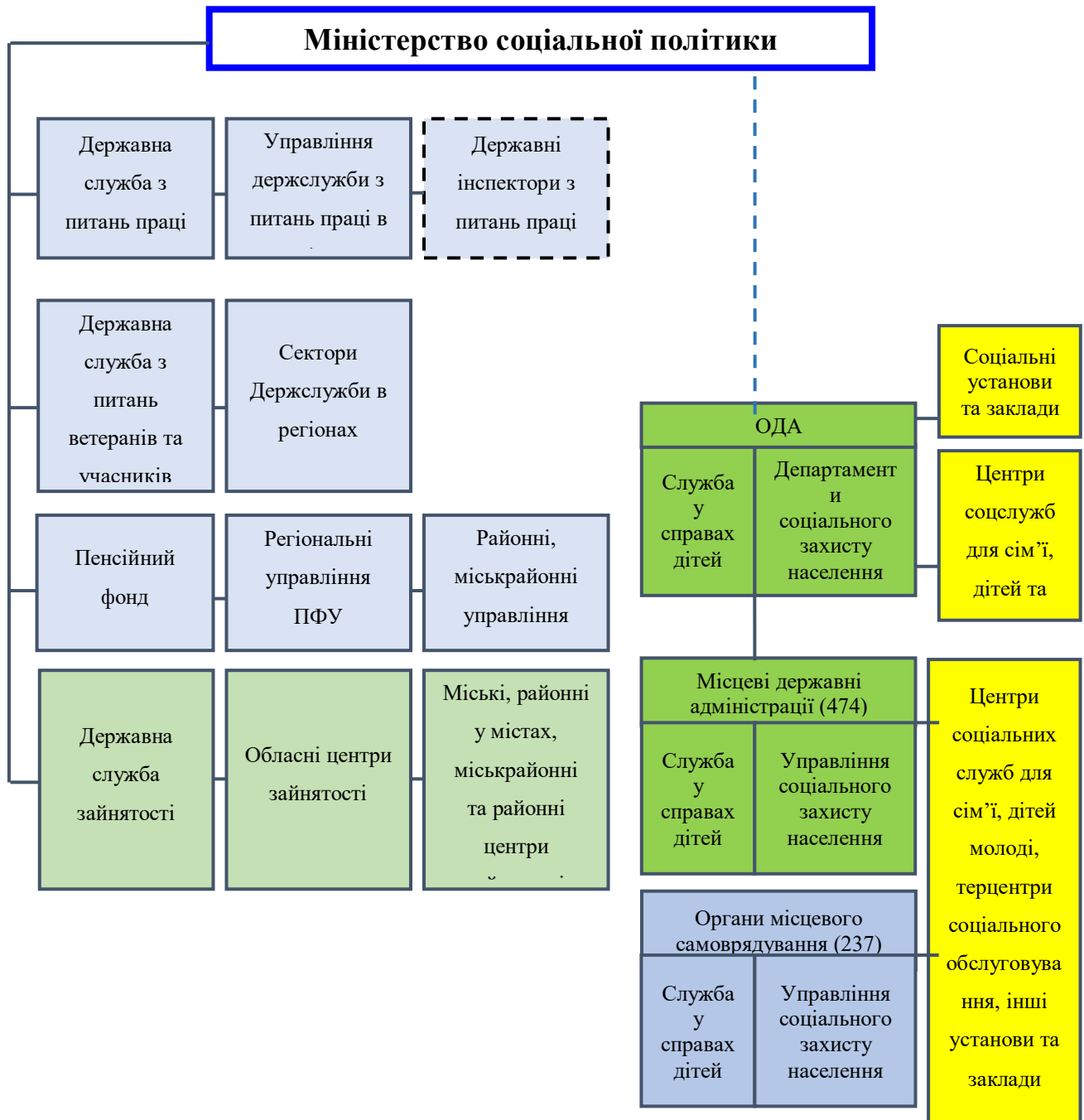

Рис. 1.1. Схема структури управління у сфері соціальної політики

Джерело: узагальнено автором.

Ключовими елементами цієї стратегії є персоніфікований облік та прив'язка витрат коштів індивідуально до кожного випадку та отримувача,

створення реєстрів надавачів та отримувачів соціальних послуг, розробка та перегляд державних стандартів соціальних послуг, а також запровадження механізму соціального замовлення для посилення конкуренції серед суб'єктів, що надають соціальні послуги, та стимулювання підвищення їх якості.

Серед основних напрямів надання соціальних послуг в Україні виокремлюють соціальну профілактику, соціальну підтримку та соціальне обслуговування. Соціальна профілактика спрямована на запобігання виникненню складних життєвих обставин, соціальна підтримка – на допомогу особам/сім'ям у подоланні цих обставин, а соціальне обслуговування – на мінімізацію негативних наслідків складних життєвих обставин та підтримку реінтеграції осіб у громаду. Ці послуги можуть надаватись постійно, періодично або тимчасово, залежно від ситуації [5].

Фінансування соціальних послуг в Україні також зазнало значних змін. Механізми фінансування включають державні кошти, благодійні внески та інші джерела, що забезпечують стійкість та доступність соціальних послуг для різних категорій населення. Важливим аспектом є також децентралізація фінансування, яка дозволяє більш ефективно розподіляти ресурси на місцевому рівні та враховувати специфіку кожного регіону.

Важливими нормативно-правовими актами, які регулюють систему надання соціальних послуг в Україні, є Постанови Кабінету Міністрів України, зокрема Постанова від 04.03.2004 № 269 "Про затвердження Порядку перерахування органами Пенсійного фонду України або структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських рад коштів установам (закладам), у яких особи перебувають на повному державному утриманні, та їх використання" [6], а також Постанова від 29.12.2009 № 1417 "Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг)" [7].

Серед нормативних актів, що регулюють соціальні послуги, також можна виокремити Постанову Кабінету Міністрів України від 12.10.2011 № 1049 "Про

затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації), яких надається фінансова підтримка" [8], Постанову від 14.12.2016 № 957 "Про затвердження Типового положення про психоневрологічний інтернат" [9], а також Постанову від 14.12.2016 № 978 "Деякі питання соціального захисту дітей з інвалідністю та осіб з інвалідністю" [10].

Загалом, система надання соціальних послуг в Україні продовжує розвиватись і вдосконалюватись відповідно до сучасних вимог та викликів. Основними завданнями на найближче майбутнє є підвищення якості та доступності соціальних послуг, удосконалення нормативно-правової бази та створення умов для більш активної участі громадських організацій у наданні соціальних послуг. Це дозволить забезпечити ефективну підтримку найбільш вразливих категорій населення та сприятиме соціальній стабільності в Україні.

Крім основних законодавчих актів, важливими елементами нормативно-правового забезпечення системи надання соціальних послуг в Україні є спеціальні програми та ініціативи, спрямовані на підтримку різних вразливих груп населення. Наприклад, значну роль у цьому відіграють програми підтримки осіб з інвалідністю, реалізація норм Конвенції про права осіб з інвалідністю [11], а також заходи з реабілітації осіб з інвалідністю, які включають забезпечення допоміжними засобами реабілітації та спеціально обладнаними автомобілями. Також важливою складовою є програми з працевлаштування осіб з інвалідністю та підтримка діяльності громадських об'єднань, які надають соціальні послуги цій категорії населення.

Однією з ключових новацій у сфері надання соціальних послуг є впровадження Єдиної інформаційно-аналітичної системи управління соціальною підтримкою населення України (E-SOCIAL), яка передбачає створення Єдиного державного реєстру соціальної сфери. Цей реєстр дозволяє оптимізувати процес надання соціальних послуг, забезпечити прозорість та ефективність використання бюджетних коштів, а також полегшити доступ громадян до необхідних соціальних послуг.

Реформування системи надання соціальних послуг також включає запровадження механізмів контролю та моніторингу якості надання послуг. На регіональному рівні здійснюється моніторинг надання соціальних послуг, оцінка їх якості та оприлюднення відповідних результатів. Координація діяльності суб'єктів системи надання соціальних послуг, збір, аналіз та поширення інформації щодо надання соціальних послуг, а також забезпечення підвищення професійної компетентності працівників є важливими аспектами цієї діяльності.

Серед нових законодавчих ініціатив варто відзначити ухвалення Закону України від 14 квітня 2022 року № 2193-ІХ, який доповнив перелік завдань уповноважених органів системи надання соціальних послуг. Зокрема, цей закон передбачає визначення особливостей порядку організації надання соціальних послуг на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях. Це забезпечує гнучкість системи та її адаптацію до надзвичайних умов, що є особливо важливим у нинішній ситуації.

На рис. 1.2 узагальнено реалізовані зміни в системі соціальних послуг, які почали діяти з 2020 р.

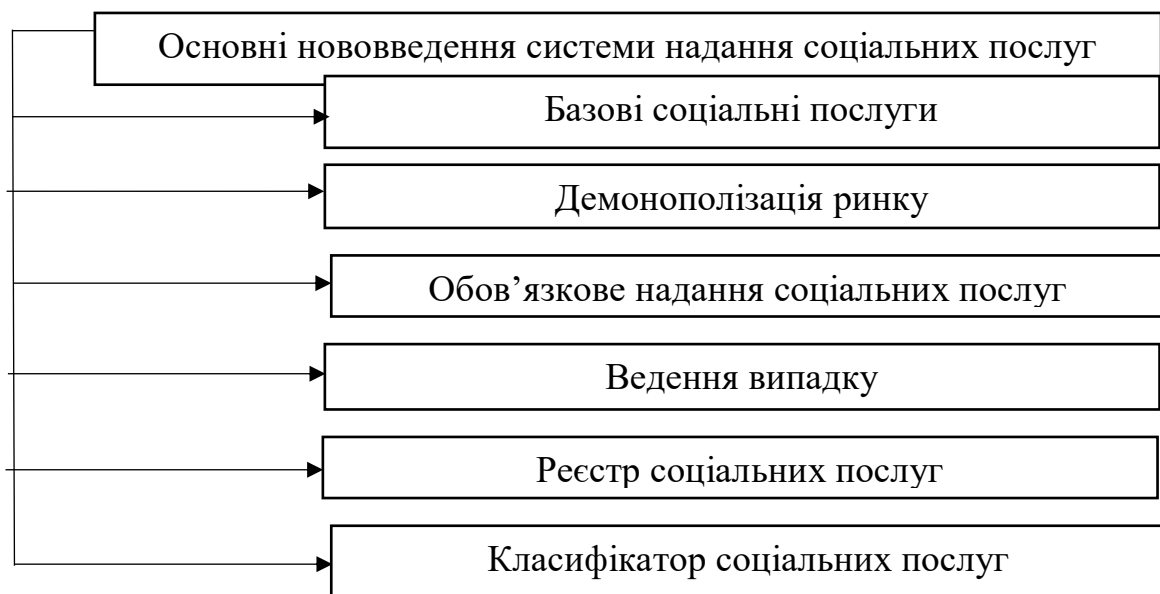

Рис. 1.2 Реалізовані зміни в системі соціальних послуг, які діють з 2020 р.

Джерело: узагальнено автором.

Загалом, розвиток системи надання соціальних послуг в Україні орієнтований на створення умов для ефективної підтримки найбільш вразливих верств населення. Важливим аспектом є співпраця з міжнародними організаціями та впровадження кращих світових практик у сфері соціального захисту. Наприклад, проекти, реалізовані за підтримки Організації Об'єднаних Націй, Європейського Союзу та інших міжнародних інституцій, сприяють підвищенню стандартів надання соціальних послуг в Україні та забезпеченню їх відповідності європейським та міжнародним нормам [12].

Однією з таких ініціатив є проект "Соціальні послуги для вразливих груп населення", який реалізується за підтримки Європейського Союзу та має на меті покращення якості та доступності соціальних послуг для різних категорій населення, включаючи людей з інвалідністю, літніх осіб, дітей з особливими потребами та інших вразливих груп. Цей проект передбачає навчання соціальних працівників, розробку нових стандартів та методик надання послуг, а також впровадження інноваційних підходів у сфері соціального захисту.

Важливим аспектом є також розвиток інфраструктури соціальних послуг, зокрема, будівництво та модернізація закладів соціального захисту, таких як територіальні центри, будинки-інтернати, реабілітаційні центри та інші установи. Це дозволяє забезпечити належні умови для надання соціальних послуг та підвищити їх якість [12].

Розподіл соціальних послуг та джерел фінансування в Україні можемо простежити на рис. 1.3. На рисунку відображено відсотковий розподіл основних напрямків соціальних послуг та джерел їх фінансування.

Окрім того, значну роль у забезпеченні ефективності системи соціальних послуг відіграє розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Впровадження електронних сервісів та платформ дозволяє оптимізувати процеси надання послуг, забезпечити прозорість та підзвітність діяльності суб'єктів системи соціального захисту, а також полегшити доступ громадян до необхідної інформації та послуг.

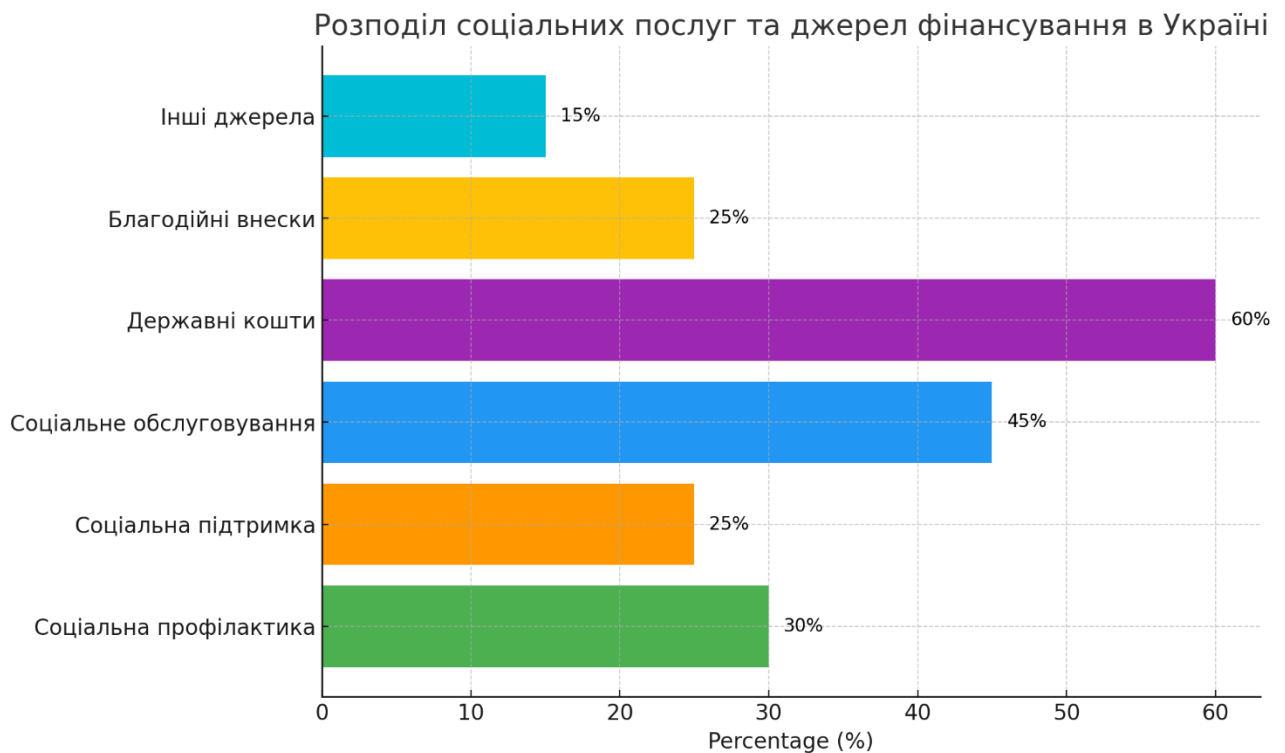

Рис. 1.3. Розподіл соціальних послуг та джерел фінансування в Україні

Джерело: узагальнено автором [41]

Результатом реформування та розвитку системи надання соціальних послуг в Україні має стати створення ефективної, прозорої та доступної системи соціального захисту, яка здатна забезпечити належну підтримку найбільш вразливих категорій населення та сприяти їх соціальній інтеграції та адаптації. Це дозволить забезпечити соціальну стабільність та сприятиме підвищенню якості життя громадян України.

Сучасний стан системи надання соціальних послуг в Україні є результатом багаторічних зусиль з реформування та адаптації до соціальних викликів. Прийняття ключових законодавчих актів, таких як Закон України «Про соціальні послуги» та розробка Стратегії розвитку системи соціальних послуг на період до 2025 року, стало важливими кроками у напрямку підвищення якості та доступності соціальних послуг. Впровадження персоніфікованого обліку, створення реєстрів надавачів та отримувачів соціальних послуг, а також

зaproвадження механізму соціального замовлення сприяли посиленню конкуренції та підвищенню якості надання послуг [13].

Фінансування соціальних послуг здійснюється за рахунок державних коштів, благодійних внесків та інших джерел, що забезпечує стійкість та доступність послуг для різних категорій населення. Децентралізація фінансування дозволяє більш ефективно розподіляти ресурси на місцевому рівні, враховуючи специфіку кожного регіону. Впровадження Єдиної інформаційно-аналітичної системи управління соціальною підтримкою населення (E-SOCIAL) дозволяє оптимізувати процес надання послуг, забезпечити прозорість та ефективність використання бюджетних коштів.

Незважаючи на значні досягнення, система надання соціальних послуг в Україні стикається з багатьма викликами, особливо в умовах війни. Необхідність постійного реформування зумовлена потребою підвищення якості та доступності послуг, а також адаптації системи до надзвичайних умов. Законодавчі ініціативи, спрямовані на підтримку вразливих категорій населення, а також співпраця з міжнародними організаціями та впровадження кращих світових практик сприяють підвищенню стандартів надання соціальних послуг в Україні [14].

Важливими аспектами подальшого розвитку системи є удосконалення нормативно-правової бази, розвиток інфраструктури соціальних послуг, а також впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Все це має на меті створення ефективною, прозорою та доступною системи соціального захисту, яка здатна забезпечити належну підтримку найбільш вразливих категорій населення та сприяти їх соціальній інтеграції та адаптації. Таким чином, розвиток системи надання соціальних послуг в Україні є важливим фактором забезпечення соціальної стабільності та підвищення якості життя громадян.

1.2. Нормативно-правове забезпечення системи організації надання соціальних послуг

Нормативно-правове забезпечення системи організації надання соціальних послуг в Україні є одним із ключових аспектів забезпечення соціальної справедливості та захисту прав громадян. Ця система формується на основі комплексного підходу, що включає законодавчі акти, нормативні документи, інструкції та стандарти, які регулюють діяльність державних органів, установ та організацій, що надають соціальні послуги. У цьому контексті важливими є законодавчі акти, такі як Закон України «Про соціальні послуги», Кодекс законів про працю України, Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» та інші нормативно-правові акти, які визначають основи та принципи надання соціальних послуг, права та обов'язки надавачів та отримувачів цих послуг.

Кодекс законів про працю України [17], прийнятий 10 грудня 1971 року, також має важливе значення у сфері соціального захисту, оскільки регулює трудові відносини, права та обов'язки працівників та роботодавців, умови праці та охорону праці. У цьому контексті варто зазначити статтю 49-2, яка передбачає обов'язок роботодавця надавати працівникам соціальні послуги, якщо це передбачено колективним договором або іншими нормативними актами. Крім того, стаття 77-1 передбачає надання працівникам додаткових соціальних гарантій у разі скорочення штату або ліквідації підприємства.

Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», прийнятий 5 жовтня 2000 року, визначає правові засади встановлення та застосування державних соціальних стандартів та гарантій у сфері соціального захисту населення. Зокрема, стаття 2 цього закону визначає, що державні соціальні стандарти та гарантії встановлюються з метою забезпечення мінімального рівня соціального захисту населення, що відповідає міжнародним стандартам та принципам соціальної справедливості. Важливими є також статті 4 та 5, які визначають порядок встановлення та перегляду державних соціальних стандартів та гарантій, а також механізми їх реалізації та фінансування.

Окрім зазначених законів, важливими є також підзаконні акти, що регулюють діяльність установ та організацій, що надають соціальні послуги. Наприклад, Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2009 року № 1417 «Про затвердження Порядку надання соціальних послуг», яка визначає механізми надання соціальних послуг різним категоріям населення, порядок їх обліку та фінансування. Зокрема, у цій постанові зазначено, що соціальні послуги надаються на безоплатній основі або з частковою оплатою залежно від доходів отримувача, що забезпечує доступність соціальних послуг для всіх громадян.

Важливою складовою системи нормативно-правового забезпечення соціальних послуг є стандарти надання соціальних послуг. Наприклад, Наказ Міністерства соціальної політики України від 3 червня 2015 року № 612 «Про затвердження Державного стандарту соціальної адаптації», який визначає вимоги до надання послуг з соціальної адаптації осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах. Цей стандарт передбачає, що соціальна адаптація включає комплекс заходів, спрямованих на відновлення або покращення соціальних функцій особи, розвиток її соціальних навичок та підвищення рівня соціальної активності.

У рамках міжнародного співробітництва, Україна також дотримується міжнародних стандартів у сфері соціального захисту. Зокрема, важливим є Конвенція про права осіб з інвалідністю, ратифікована Україною 16 грудня 2009 року. Ця конвенція визначає права осіб з інвалідністю та зобов'язання держав щодо забезпечення цих прав, включаючи надання соціальних послуг. Важливими є також рекомендації Міжнародної організації праці, зокрема Рекомендація № 202 про мінімальні соціальні захисні підходи, яка передбачає встановлення мінімальних стандартів соціального захисту для всіх громадян.

Таким чином, нормативно-правове забезпечення системи організації надання соціальних послуг в Україні базується на комплексному підході, що включає національне законодавство, підзаконні акти, стандарти та міжнародні зобов'язання. Ця система спрямована на забезпечення соціальної справедливості,

захист прав громадян та створення умов для їх соціальної адаптації та інтеграції у суспільство [18].

Крім того, важливим є Закон України «Про соціальний захист дітей та молоді», прийнятий 5 липня 1993 року. Цей закон визначає основні напрями державної політики у сфері соціального захисту дітей та молоді, права та обов'язки державних органів, установ та організацій, які надають соціальні послуги цим категоріям населення. У статті 6 цього закону зазначено, що держава гарантує надання дітям та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах, комплексної соціальної допомоги, яка включає психологічну, медичну, юридичну та іншу підтримку.

Важливим елементом нормативно-правового забезпечення є також система державних соціальних стандартів. Наприклад, Постанова Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2012 року № 1026 «Про затвердження Державного стандарту соціальних послуг з догляду вдома», яка визначає порядок надання соціальних послуг з догляду вдома для осіб похилого віку, осіб з інвалідністю та інших категорій громадян, які потребують постійної допомоги. Цей стандарт передбачає, що послуги з догляду вдома включають допомогу у виконанні побутових справ, медичний догляд, психологічну підтримку та інші види допомоги, що спрямовані на забезпечення комфортних умов життя та збереження здоров'я отримувачів послуг.

Окрім національного законодавства, важливе значення мають міжнародні стандарти та рекомендації у сфері соціального захисту. Наприклад, Рекомендація Міжнародної організації праці № 202 «Про мінімальні соціальні захисні підходи», прийнята 14 червня 2012 року, яка передбачає встановлення мінімальних стандартів соціального захисту для всіх громадян, включаючи забезпечення доступу до основних соціальних послуг, таких як охорона здоров'я, освіта, соціальне забезпечення та інші послуги. Ця рекомендація підкреслює важливість забезпечення рівного доступу до соціальних послуг для всіх громадян незалежно від їхнього соціального статусу, доходів або інших характеристик [20].

У цьому контексті варто також згадати Конвенцію про права дитини [21], ратифіковану Україною 28 серпня 1991 року. Ця конвенція визначає права дітей та зобов'язання держав щодо забезпечення цих прав, включаючи право на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист та інші основні права. Зокрема, стаття 27 цієї конвенції визначає право дитини на життєвий рівень, необхідний для її фізичного, розумового, духовного, морального та соціального розвитку, та зобов'язує держави забезпечувати реалізацію цього права шляхом надання необхідної допомоги дітям та їхнім сім'ям.

Значну роль у забезпеченні соціальних послуг відіграє також Закон України «Про соціальний діалог в Україні» [22], прийнятий 23 грудня 2010 року. Цей закон визначає правові та організаційні засади соціального діалогу між державою, роботодавцями та працівниками, спрямованого на забезпечення соціальної справедливості, злагоди у суспільстві та ефективного вирішення соціально-трудова конфліктів. У статті 1 цього закону зазначено, що соціальний діалог є системою взаємодії між суб'єктами соціального діалогу, яка здійснюється на принципах партнерства, рівності сторін та взаємної відповідальності.

Додатково, важливою складовою системи нормативно-правового забезпечення є також регіональні програми соціального захисту, які реалізуються на місцевому рівні відповідно до потреб конкретних територіальних громад. Наприклад, рішення Київської міської ради від 18 грудня 2018 року № 78/5638 «Про затвердження міської цільової програми «Турбота. Назустріч киянам» на 2019-2021 роки» [23], яка передбачає комплекс заходів з надання соціальних послуг різним категоріям населення міста Києва, включаючи малозабезпечені сім'ї, осіб з інвалідністю, дітей-сиріт та інших вразливих груп. Ця програма включає надання матеріальної допомоги, соціального супроводу, психологічної підтримки та інших видів допомоги, спрямованих на покращення якості життя мешканців міста.

Крім того, важливим аспектом нормативно-правового забезпечення є система контролю та моніторингу якості надання соціальних послуг. Наприклад,

Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2009 року № 734 «Про затвердження Порядку здійснення контролю за дотриманням стандартів надання соціальних послуг», яка визначає механізми контролю за дотриманням встановлених стандартів, порядок проведення перевірок, а також відповідальність надавачів соціальних послуг за порушення нормативних вимог. Цей порядок передбачає регулярні перевірки діяльності установ та організацій, які надають соціальні послуги, з метою забезпечення їхньої відповідності встановленим стандартам та вимогам.

Також варто зазначити, що важливу роль у системі надання соціальних послуг відіграє інститут соціального працівника. Закон України «Про соціальні послуги» визначає, що соціальний працівник є фахівцем, який надає соціальні послуги, здійснює соціальний супровід та підтримку осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах. Стаття 9 цього закону передбачає, що соціальні працівники повинні мати відповідну освіту та кваліфікацію, а також проходити регулярну атестацію для підтвердження своїх професійних знань та навичок.

Отже, нормативно-правове забезпечення системи організації надання соціальних послуг в Україні є багатограним і комплексним. Воно включає як національне законодавство, так і міжнародні стандарти та рекомендації, спрямовані на забезпечення соціальної справедливості, захист прав громадян та створення умов для їх соціальної адаптації та інтеграції у суспільство. Ця система постійно вдосконалюється та адаптується до змін у соціально-економічній ситуації в країні, що дозволяє забезпечити ефективно та якісно надання соціальних послуг всім громадянам, які їх потребують.

Нормативно-правове забезпечення системи організації надання соціальних послуг в Україні розвивається у відповідності з потребами суспільства та міжнародними стандартами. Одним із важливих аспектів є забезпечення соціальних прав різних категорій громадян, що включає дітей, осіб з інвалідністю, пенсіонерів, безробітних та інших вразливих груп. Особливу увагу слід приділити питанню забезпечення соціальних послуг для осіб, які

постраждали внаслідок конфліктів, стихійних лих та інших надзвичайних ситуацій.

Закон України «Про основи соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» [24], прийнятий 16 грудня 1993 року, визначає правові та організаційні засади соціального захисту ветеранів праці, осіб похилого віку та інших громадян, які потребують соціальної підтримки. Цей закон передбачає надання різноманітних соціальних послуг, таких як медичне обслуговування, матеріальна допомога, соціальний супровід та інші види підтримки, спрямовані на забезпечення гідного рівня життя та соціальної інтеграції цих категорій громадян.

Важливою складовою нормативно-правового забезпечення є також Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» [25], прийнятий 21 листопада 1992 року. Цей закон встановлює порядок надання державної допомоги сім'ям з дітьми, визначає види допомоги, критерії їх призначення та розмір. Зокрема, у статті 3 цього закону зазначено, що державна допомога сім'ям з дітьми призначається з метою створення умов для належного виховання та розвитку дітей, забезпечення їхніх основних потреб та підтримки сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Закон України «Про соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» [26], прийнятий 28 лютого 1991 року, також є важливим елементом системи соціального захисту. Цей закон передбачає надання різноманітних соціальних послуг та пільг особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, включаючи медичне обслуговування, матеріальну допомогу, пенсійне забезпечення та інші види підтримки. Зокрема, стаття 20 цього закону визначає, що держава забезпечує надання безкоштовного медичного обслуговування, санаторно-курортного лікування та інших видів медичної допомоги особам, які постраждали від радіаційного впливу.

Додатково, важливим елементом нормативно-правового забезпечення є Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» [27], прийнятий 6 жовтня 2005 року. Цей закон визначає правові та організаційні засади реабілітації осіб з

інвалідністю, порядок надання реабілітаційних послуг, права та обов'язки надавачів та отримувачів реабілітаційних послуг. У статті 2 цього закону зазначено, що реабілітація осіб з інвалідністю здійснюється з метою відновлення, компенсації порушених або втрачених функцій організму, адаптації до нових умов життя та забезпечення рівних можливостей для участі у суспільному житті.

Крім того, важливим аспектом системи соціального захисту є Закон України «Про зайнятість населення» [28], прийнятий 5 липня 2012 року. Цей закон регулює відносини у сфері зайнятості населення, визначає права та обов'язки державних органів, роботодавців та працівників, порядок надання соціальних послуг у сфері зайнятості. Зокрема, стаття 7 цього закону передбачає, що держава забезпечує надання безкоштовних консультаційних, інформаційних, посередницьких та інших послуг для сприяння працевлаштуванню громадян, особливо молоді, осіб з інвалідністю та інших вразливих категорій населення.

Закон України «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей» [29], прийнятий 2 червня 2005 року, також є важливим елементом системи соціального захисту. Цей закон визначає правові та організаційні засади надання соціальних послуг бездомним громадянам та безпритульним дітям, порядок їх обліку та соціального супроводу. У статті 3 цього закону зазначено, що держава забезпечує надання безкоштовних соціальних послуг, таких як тимчасове проживання, харчування, медичне обслуговування, соціальний супровід та інші види допомоги бездомним громадянам і безпритульним дітям.

Особливої уваги заслуговує питання нормативно-правового забезпечення соціальних послуг для осіб, які постраждали внаслідок конфліктів та бойових дій. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [30], прийнятий 22 жовтня 1993 року, визначає правові та організаційні засади надання соціальних послуг та пільг ветеранам війни, учасникам бойових дій, особам, які постраждали внаслідок бойових дій. Зокрема, стаття 14 цього закону передбачає надання медичної допомоги, санаторно-курортного лікування,

матеріальної допомоги, пільгового проїзду та інших видів соціальної підтримки ветеранам війни та учасникам бойових дій.

Додатково, важливим аспектом є забезпечення соціальних послуг для внутрішньо переміщених осіб. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [31], прийнятий 20 жовтня 2014 року, визначає правові та організаційні засади надання соціальних послуг внутрішньо переміщеним особам, порядок їх обліку та соціального супроводу. У статті 5 цього закону зазначено, що держава забезпечує надання безкоштовних соціальних послуг, таких як тимчасове проживання, харчування, медичне обслуговування, соціальний супровід та інші види допомоги внутрішньо переміщеним особам.

Також важливою складовою нормативно-правового забезпечення є система соціального страхування. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», прийнятий 14 січня 1998 року, визначає правові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування, порядок надання соціальних послуг та матеріального забезпечення застрахованим особам. У статті 2 цього закону зазначено, що соціальне страхування охоплює випадки тимчасової втрати працездатності, вагітності та пологів, безробіття, нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, а також випадки настання старості та інші випадки, передбачені законодавством.

На завершення, слід зазначити, що нормативно-правове забезпечення системи організації надання соціальних послуг в Україні є складним і багатогранним процесом, що включає як національне законодавство, так і міжнародні стандарти та рекомендації. Ця система постійно розвивається та вдосконалюється з метою забезпечення соціальної справедливості, захисту прав громадян та створення умов для їх соціальної адаптації та інтеграції у суспільство. Важливим аспектом є також впровадження інноваційних підходів та технологій у сфері соціального захисту, що дозволяє підвищити ефективність та якість надання соціальних послуг.

РОЗДІЛ 2

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз зарубіжного досвіду надання соціальних послуг та можливості його використання в Україні

Аналіз зарубіжного досвіду надання соціальних послуг та можливості його використання в Україні

Забезпечення соціальних послуг є однією з найважливіших функцій держави, яка спрямована на підтримку вразливих категорій населення. Зарубіжний досвід у цій сфері може бути надзвичайно корисним для України, оскільки дозволяє запозичити найкращі практики та адаптувати їх до національних умов. У різних країнах світу існують різноманітні моделі надання соціальних послуг, кожна з яких має свої переваги та недоліки. Проаналізувавши досвід таких країн, як Швеція, Німеччина, Велика Британія, Канада та Сполучені Штати Америки, ми можемо визначити можливості для його використання в Україні [32].

Швеція є однією з країн з найбільш розвиненою системою соціального забезпечення. Шведська модель базується на принципі універсалізму, тобто всі громадяни мають право на соціальні послуги незалежно від їхнього доходу чи соціального статусу. У 2018 році уряд Швеції виділив близько 30% ВВП на соціальні потреби, що дозволило забезпечити високу якість послуг. Важливим аспектом шведської системи є інтеграція соціальних послуг з охороною здоров'я та освітою, що забезпечує комплексний підхід до вирішення проблем громадян. Наприклад, в рамках програми "FINSAM", яка стартувала в 2003 році, здійснюється координація зусиль різних організацій для надання допомоги людям з обмеженими можливостями, що дозволяє значно підвищити ефективність послуг [33].

Німеччина також має добре розвинену систему соціального забезпечення, яка базується на принципі соціального страхування. Німецька модель передбачає

обов'язкове соціальне страхування для всіх працюючих громадян, що фінансується за рахунок внесків роботодавців і працівників. У 2019 році на соціальні потреби в Німеччині було виділено близько 26% ВВП. Однією з ключових програм є "Arbeitslosengeld II", яка передбачає виплату допомоги безробітним та їхнє професійне переорієнтування. Ця програма стартувала в 2005 році і з того часу показала високі результати в боротьбі з безробіттям. Статистика свідчить, що рівень безробіття в Німеччині у 2020 році складав лише 4,3%, що є одним з найнижчих показників у Європі [34].

Велика Британія має багаторівневу систему соціального забезпечення, яка включає державні і приватні структури. Однією з ключових програм є "Universal Credit", яка була запроваджена у 2013 році з метою спрощення системи соціальних виплат. Universal Credit об'єднує шість різних видів допомоги в одну виплату, що значно полегшує доступ громадян до соціальних послуг. У 2020 році уряд Великої Британії виділив близько 14% ВВП на соціальні потреби, що дозволило підтримати найбільш вразливі категорії населення під час пандемії COVID-19. Важливим аспектом британської системи є акцент на працевлаштування та підвищення кваліфікації громадян, що дозволяє зменшити залежність від соціальних виплат [37].

Канада також має розвинену систему соціального забезпечення, яка базується на принципі федерального та провінційного співфінансування. У 2020 році уряд Канади виділив близько 17% ВВП на соціальні потреби. Однією з ключових програм є "Canada Child Benefit", яка була запроваджена у 2016 році і передбачає виплату допомоги на дітей залежно від доходу сім'ї. Ця програма значно знизила рівень дитячої бідності в Канаді: у 2020 році рівень дитячої бідності знизився до 9%, порівняно з 15% у 2015 році. Важливим аспектом канадської системи є також підтримка працевлаштування молоді через програми стажувань і навчання [35].

Сполучені Штати Америки мають складну і багаторівневу систему соціального забезпечення, яка включає федеральні, штатні та місцеві програми. Однією з найбільш значущих програм є "Supplemental Nutrition Assistance

Program" (SNAP), яка забезпечує продовольчу допомогу малозабезпеченим сім'ям. У 2020 році на соціальні потреби в США було виділено близько 18% ВВП. Важливим аспектом американської системи є підтримка ветеранів через програми "Veterans Affairs", які включають медичну допомогу, освіту та житлове забезпечення. За даними Міністерства у справах ветеранів, у 2020 році понад 9 мільйонів ветеранів отримали медичну допомогу через ці програми [36].

Аналізуючи зарубіжний досвід надання соціальних послуг, можна виділити кілька ключових аспектів, які можуть бути використані в Україні. По-перше, важливо забезпечити інтеграцію соціальних послуг з охороною здоров'я та освітою, що дозволить створити комплексний підхід до вирішення проблем громадян. Це можна реалізувати через створення міжвідомчих комісій та координаційних центрів, які б об'єднували зусилля різних організацій. По-друге, необхідно розробити ефективну систему соціального страхування, яка б охоплювала всі працюючі категорії населення. Це дозволить забезпечити стабільне фінансування соціальних програм та зменшити навантаження на державний бюджет. По-третє, варто звернути увагу на підтримку працевлаштування та підвищення кваліфікації громадян, що дозволить зменшити залежність від соціальних виплат. Це можна реалізувати через розробку програм професійного навчання та стажувань у співпраці з приватним сектором.

Крім того, важливо звернути увагу на підтримку вразливих категорій населення, таких як діти, люди з обмеженими можливостями та ветерани. Для цього можна запровадити програми, аналогічні "Canada Child Benefit" та "Veterans Affairs", які забезпечували б фінансову допомогу та комплексні послуги цим категоріям. Наприклад, можна створити програму підтримки сімей з дітьми, яка передбачала б виплату допомоги на дітей залежно від доходу сім'ї та додаткові соціальні послуги, такі як медична допомога та освіта. Для ветеранів можна запровадити спеціальні програми медичної допомоги та соціальної адаптації, що дозволило б забезпечити їм гідний рівень життя.

Статистичні дані свідчать про те, що у 2020 році рівень бідності в Україні складав близько 23%, що є досить високим показником у порівнянні з іншими європейськими країнами. Запровадження ефективних соціальних програм може значно знизити цей показник. Наприклад, у Німеччині рівень бідності складає близько 16%, а у Швеції - лише 10%. Ці країни демонструють високі результати завдяки комплексному підходу до вирішення соціальних проблем та значному фінансуванню соціальних програм [38].

Для реалізації зарубіжного досвіду в Україні необхідно забезпечити стабільне фінансування соціальних програм, що можна досягти через реформи податкової системи та збільшення доходів державного бюджету. Важливим аспектом є також забезпечення прозорості та ефективності використання бюджетних коштів. Для цього можна запровадити систему моніторингу та оцінки ефективності соціальних програм, яка б дозволяла своєчасно виявляти та усувати недоліки.

Враховуючи зарубіжний досвід, можна також звернути увагу на розвиток приватно-державного партнерства у сфері соціального забезпечення. Це дозволить залучити додаткові фінансові ресурси та підвищити якість надання послуг. Наприклад, у Великій Британії приватні організації активно залучаються до надання соціальних послуг, що дозволяє зменшити навантаження на державний бюджет і підвищити ефективність надання послуг. В Україні також можна розглянути можливість залучення приватного сектора до реалізації соціальних програм через механізми грантів, субсидій та пільгових кредитів [38].

Важливим аспектом успішного запровадження зарубіжного досвіду є підвищення кваліфікації кадрів, які працюють у сфері соціального забезпечення. Необхідно розробити систему підготовки та підвищення кваліфікації соціальних працівників, яка включала б навчання сучасним методам роботи, обмін досвідом з іноземними колегами та участь у міжнародних проектах. Наприклад, у Канаді існує програма "Social Service Worker", яка передбачає навчання спеціалістів на базі коледжів і університетів, що дозволяє підготувати висококваліфікованих фахівців у сфері соціального забезпечення.

Окрему увагу слід приділити розвитку інфраструктури соціальних послуг. Важливо забезпечити доступність соціальних послуг для всіх категорій населення, включаючи сільські та віддалені райони. Це можна реалізувати через створення мережі центрів соціальних послуг, які б надавали комплексні послуги на місцевому рівні. У Німеччині, наприклад, функціонує система "Sozialzentrum", яка об'єднує різні види соціальних послуг в одному місці, що значно полегшує доступ громадян до допомоги.

Для підвищення ефективності соціальних програм важливо також впровадити сучасні технології, які б забезпечували автоматизацію процесів та зменшували бюрократичні процедури. Наприклад, у Швеції активно використовуються інформаційні системи для управління соціальними послугами, що дозволяє забезпечити швидкий і зручний доступ громадян до необхідної інформації та послуг. В Україні також можна впровадити подібні системи, що дозволить значно покращити якість надання послуг і зменшити витрати на адміністративні процедури [33].

На завершення, зарубіжний досвід надання соціальних послуг демонструє, що комплексний підхід, стабільне фінансування, розвиток приватно-державного партнерства, підвищення кваліфікації кадрів, розвиток інфраструктури та впровадження сучасних технологій є ключовими аспектами успішного функціонування системи соціального забезпечення. Використання цих підходів в Україні може значно підвищити ефективність надання соціальних послуг та забезпечити гідний рівень життя для всіх громадян. Важливо враховувати специфіку національних умов та потреб населення, що дозволить адаптувати найкращі практики зарубіжного досвіду до українських реалій.

Одним з головних завдань у цьому процесі є забезпечення стабільного фінансування соціальних програм. Це можна досягти через реформи податкової системи, зокрема, шляхом збільшення податкової бази, боротьби з ухиленням від сплати податків та залучення додаткових джерел фінансування. Важливо також забезпечити прозорість та ефективність використання бюджетних коштів. Це можна реалізувати через створення незалежних аудиторських органів та

впровадження системи моніторингу та оцінки ефективності соціальних програм. В Україні також можна створити систему соціальних контрактів, яка передбачала б укладання угод між державою та громадянами, що отримують соціальні виплати. Це дозволить забезпечити відповідальність отримувачів допомоги та підвищити ефективність використання коштів.

Враховуючи зарубіжний досвід, можна також звернути увагу на розвиток системи соціального страхування. У багатьох країнах, таких як Німеччина та Швеція, соціальне страхування є основним механізмом фінансування соціальних програм. В Україні також можна розглянути можливість створення системи обов'язкового соціального страхування для всіх працюючих громадян. Це дозволить забезпечити стабільне фінансування соціальних програм та зменшити навантаження на державний бюджет [33].

Важливим аспектом є також забезпечення доступності соціальних послуг для всіх категорій населення. Це можна реалізувати через створення мережі центрів соціальних послуг, які б надавали комплексні послуги на місцевому рівні. Наприклад, у Швеції функціонують соціальні центри, які об'єднують різні види послуг, такі як медична допомога, освіта та соціальний захист. В Україні також можна створити подібні центри, що дозволить забезпечити доступність послуг для всіх громадян, незалежно від їхнього місця проживання.

Для підвищення ефективності надання соціальних послуг важливо також впровадити сучасні технології. Наприклад, в Канаді активно використовуються інформаційні системи для управління соціальними послугами, що дозволяє забезпечити швидкий і зручний доступ громадян до необхідної інформації та послуг. В Україні також можна впровадити подібні системи, що дозволить значно покращити якість надання послуг і зменшити витрати на адміністративні процедури. Наприклад, можна створити єдину електронну платформу, яка б об'єднувала всі соціальні послуги та дозволяла громадянам отримувати необхідну допомогу в режимі онлайн [35].

Аналізуючи зарубіжний досвід, можна виділити кілька ключових аспектів, які можуть бути використані в Україні для підвищення ефективності

надання соціальних послуг. По-перше, важливо забезпечити інтеграцію соціальних послуг з охороною здоров'я та освітою, що дозволить створити комплексний підхід до вирішення проблем громадян. Це можна реалізувати через створення міжвідомчих комісій та координаційних центрів, які б об'єднували зусилля різних організацій. По-друге, необхідно розробити ефективну систему соціального страхування, яка б охоплювала всі працюючі категорії населення. Це дозволить забезпечити стабільне фінансування соціальних програм та зменшити навантаження на державний бюджет. По-третє, варто звернути увагу на підтримку працевлаштування та підвищення кваліфікації громадян, що дозволить зменшити залежність від соціальних виплат. Це можна реалізувати через розробку програм професійного навчання та стажувань у співпраці з приватним сектором [38].

Крім того, важливо звернути увагу на підтримку вразливих категорій населення, таких як діти, люди з обмеженими можливостями та ветерани. Для цього можна запровадити програми, аналогічні "Canada Child Benefit" та "Veterans Affairs", які забезпечували б фінансову допомогу та комплексні послуги цим категоріям. Наприклад, можна створити програму підтримки сімей з дітьми, яка передбачала б виплату допомоги на дітей залежно від доходу сім'ї та додаткові соціальні послуги, такі як медична допомога та освіта. Для ветеранів можна запровадити спеціальні програми медичної допомоги та соціальної адаптації, що дозволило б забезпечити їм гідний рівень життя.

Запровадження зарубіжного досвіду надання соціальних послуг в Україні потребує комплексного підходу та координації зусиль різних організацій. Важливо враховувати специфіку національних умов та потреб населення, що дозволить адаптувати найкращі практики зарубіжного досвіду до українських реалій. Для цього необхідно забезпечити стабільне фінансування соціальних програм, розвивати інфраструктуру соціальних послуг, впроваджувати сучасні технології та підвищувати кваліфікацію кадрів. Тільки комплексний підхід дозволить забезпечити ефективне функціонування системи соціального забезпечення та забезпечити гідний рівень життя для всіх громадян України.

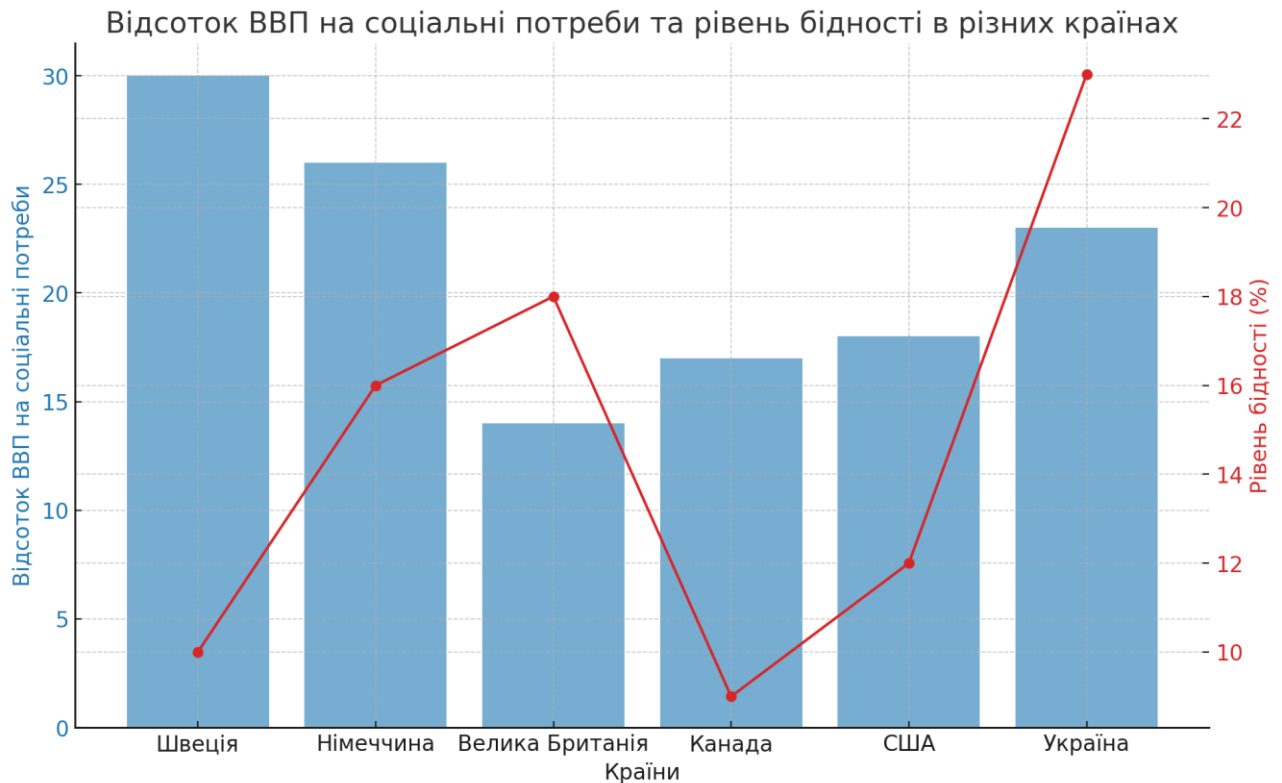

Рис. 2.1. Відсоток ВВП, виділений на соціальні потреби, та рівень бідності в різних країнах

Джерело: узагальнено автором

Ось графік, який відображає відсоток ВВП, виділений на соціальні потреби, та рівень бідності в різних країнах. На графіку показано порівняння між Швецією, Німеччиною, Великою Британією, Канадою, США та Україною.

Синя шкала відображає відсоток ВВП, який витрачається на соціальні потреби, тоді як червона лінія показує рівень бідності в кожній з цих країн.

Зарубіжний досвід надання соціальних послуг демонструє, що комплексний підхід, стабільне фінансування, розвиток приватно-державного партнерства, підвищення кваліфікації кадрів, розвиток інфраструктури та впровадження сучасних технологій є ключовими аспектами успішного функціонування системи соціального забезпечення. Використання цих підходів в Україні може значно підвищити ефективність надання соціальних послуг та забезпечити гідний рівень життя для всіх громадян.

Витрати на соціальні потреби, які включають охорону здоров'я, освіту та соціальне забезпечення, відіграють ключову роль у забезпеченні соціальної

стабільності та добробуту громадян. Наприклад, у Швеції на соціальні потреби виділяється 30% ВВП, що дозволяє забезпечити високий рівень соціального захисту та низький рівень бідності (10%). В Україні витрати на соціальні потреби складають 23% ВВП, але рівень бідності залишається високим (23%). Це свідчить про необхідність підвищення ефективності використання ресурсів та покращення координації соціальних програм.

Аналіз витрат на освіту також показує, що інвестиції в освіту є важливим фактором для довгострокового розвитку та соціальної стабільності. У Швеції на освіту виділяється 7.1% ВВП, що є одним з найвищих показників серед розглянутих країн. В Україні витрати на освіту складають 6.2% ВВП, що також є значним показником, але потребує подальшого покращення якості та доступності освітніх послуг.

Таким чином, для реалізації найкращих практик зарубіжного досвіду в Україні необхідно забезпечити стабільне фінансування соціальних програм, розвивати інфраструктуру соціальних послуг, впроваджувати сучасні технології, підвищувати кваліфікацію кадрів та залучати приватний сектор до реалізації соціальних програм. Тільки комплексний підхід дозволить забезпечити ефективне функціонування системи соціального забезпечення та забезпечити гідний рівень життя для всіх громадян України.

2.2. Новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні

Удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні є однією з пріоритетних задач державної політики, оскільки соціальні послуги забезпечують підтримку вразливих верств населення та сприяють зменшенню соціальної нерівності. Новітні методи, які застосовуються для покращення цієї системи, включають інноваційні технології, реформування законодавства, інтеграцію міжнародного досвіду та розвиток партнерства між державою, громадськими організаціями та приватним сектором. Однією з головних

ініціатив у цьому напрямку є прийняття Закону України "Про соціальні послуги" від 17 січня 2019 року №2671-VIII, який встановлює нові стандарти надання соціальних послуг, включаючи оцінку потреб, розробку індивідуальних планів підтримки та контроль якості.

Одним із новітніх методів удосконалення системи є впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Це дозволяє автоматизувати процеси збору та обробки даних, що значно підвищує ефективність надання послуг. Наприклад, у 2021 році було запущено Єдину інформаційну систему соціальної сфери (ЄІССС), яка забезпечує інтеграцію різних інформаційних ресурсів та надає можливість громадянам отримувати соціальні послуги онлайн. Ця система включає електронний реєстр отримувачів соціальних послуг, що дозволяє уникнути дублювання даних та забезпечити оперативне реагування на потреби населення.

Важливим аспектом удосконалення системи є підвищення кваліфікації соціальних працівників. У цьому контексті велике значення має створення центрів підвищення кваліфікації та професійної підготовки соціальних працівників. Наприклад, у 2022 році на базі Національного університету "Києво-Могилянська академія" було відкрито Центр розвитку соціальних послуг, який проводить тренінги та курси для фахівців, що працюють у соціальній сфері. Це дозволяє не лише підвищити рівень професійної компетентності працівників, але й запроваджувати новітні методики у їхню повсякденну практику.

Ще одним важливим кроком є впровадження індивідуального підходу до надання соціальних послуг. Це передбачає оцінку індивідуальних потреб кожного отримувача послуг та розробку індивідуальних планів підтримки. Такий підхід вже активно застосовується у багатьох країнах Європи, зокрема у Швеції та Німеччині, де він показав свою ефективність. В Україні цей метод впроваджується на базі новітніх законодавчих ініціатив, таких як Постанова Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2019 року № 373 "Про затвердження порядку оцінки потреб осіб/сімей у соціальних послугах".

Значну роль у реформуванні системи надання соціальних послуг відіграє розвиток партнерства між державними установами, громадськими організаціями та приватним сектором. Наприклад, у 2020 році був підписаний Меморандум про співпрацю між Міністерством соціальної політики України та міжнародною організацією "Червоний Хрест". Цей меморандум передбачає спільну реалізацію проектів з надання соціальної допомоги вразливим категоріям населення, зокрема літнім людям та особам з інвалідністю.

Іншим важливим напрямком удосконалення системи є залучення міжнародного досвіду. Наприклад, у 2019 році Україна приєдналася до проекту Європейської комісії "Support to Social Service Workforce Strengthening", який спрямований на підтримку розвитку кадрового потенціалу у сфері соціальних послуг. В рамках цього проекту проводяться навчальні семінари, обмін досвідом та стажування українських фахівців за кордоном. Це дозволяє не лише переймати передовий європейський досвід, але й адаптувати його до українських реалій.

Суттєвим чинником удосконалення системи соціальних послуг є запровадження сучасних методів моніторингу та оцінки якості надання послуг. Для цього створюються спеціалізовані підрозділи, які займаються регулярним аналізом ефективності роботи соціальних установ, проводять опитування отримувачів послуг та здійснюють контроль за дотриманням встановлених стандартів. У 2021 році було створено Національну службу якості соціальних послуг, яка займається координацією та контролем діяльності всіх суб'єктів, що надають соціальні послуги.

Одним з новітніх методів є також впровадження програм соціальної адаптації та реінтеграції для осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах. Це можуть бути безробітні, внутрішньо переміщені особи, люди, які повернулися з місць позбавлення волі, та інші. Наприклад, у 2020 році була запущена програма "Нове життя", яка передбачає надання комплексної підтримки таким особам, включаючи психологічну допомогу, професійну підготовку та допомогу у працевлаштуванні.

Розвиток соціальних послуг на місцевому рівні також є важливим елементом удосконалення системи. Децентралізація, яка активно впроваджується в Україні з 2014 року, створює нові можливості для розвитку місцевих громад. В рамках цієї реформи місцеві громади отримують більше повноважень та фінансових ресурсів для надання соціальних послуг. Це дозволяє краще враховувати місцеві потреби та забезпечувати більш оперативне реагування на них. У 2021 році було створено Агенцію регіонального розвитку, яка займається координацією та підтримкою місцевих громад у сфері надання соціальних послуг.

Впровадження новітніх методів фінансування соціальних послуг також є важливим аспектом удосконалення системи. Наприклад, у 2020 році було запроваджено механізм соціального замовлення, який передбачає залучення приватних організацій до надання соціальних послуг на конкурсній основі. Це дозволяє підвищити якість послуг завдяки конкуренції та залученню додаткових ресурсів. Крім того, активно розвиваються механізми державно-приватного партнерства, які дозволяють залучати інвестиції у соціальну сферу.

Не менш важливим є розвиток волонтерського руху та громадянського суспільства у сфері надання соціальних послуг. Волонтери відіграють важливу роль у підтримці вразливих верств населення, надаючи допомогу у догляді за літніми людьми, організації дозвілля для дітей з інвалідністю та іншій підтримці. Наприклад, у 2021 році був створений Всеукраїнський волонтерський центр, який координує діяльність волонтерських організацій та забезпечує їхню підтримку з боку держави.

Іншим перспективним напрямком є розвиток інноваційних соціальних послуг, таких як соціальні підприємства та кооперативи. Соціальні підприємства поєднують комерційну діяльність із соціальною місією, що дозволяє їм бути фінансово стійкими та водночас вирішувати соціальні проблеми. У 2022 році було створено перший в Україні соціальний інкубатор, який підтримує стартапи у соціальній сфері, надаючи їм консультаційну та фінансову допомогу.

Одним з важливих аспектів удосконалення системи надання соціальних послуг є забезпечення доступності цих послуг для всіх верств населення. Це включає як фізичну доступність (наявність безбар'єрного середовища), так і інформаційну доступність (забезпечення інформації про послуги у зрозумілому та доступному форматі). Наприклад, у 2021 році було запущено національну програму "Доступна соціальна допомога", яка передбачає створення безбар'єрного середовища у соціальних установах та забезпечення доступу до інформації про соціальні послуги для осіб з інвалідністю.

Удосконалення системи надання соціальних послуг вимагає також розробки ефективних механізмів захисту прав отримувачів цих послуг. Зокрема, це стосується створення незалежних структур, які б здійснювали моніторинг та розглядали скарги щодо якості наданих послуг. У 2020 році було створено Національну комісію з питань захисту прав отримувачів соціальних послуг, яка займається розглядом скарг та надає рекомендації щодо покращення роботи соціальних установ.

Важливою складовою удосконалення системи є розвиток інфраструктури соціальних послуг. Це включає будівництво нових соціальних установ, модернізацію існуючих об'єктів та забезпечення їх необхідним обладнанням. Наприклад, у 2021 році було завершено будівництво сучасного Центру реабілітації для дітей з інвалідністю у місті Київ, який оснащений найновішим обладнанням для проведення реабілітаційних процедур. Крім того, у багатьох містах України реалізуються проекти з реконструкції та модернізації дитячих будинків-інтернатів та будинків для літніх людей.

Розвиток нових форм соціальних послуг також є важливим напрямком удосконалення системи. Це стосується, зокрема, впровадження послуг з надання тимчасового притулку для осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах, а також розвиток послуг з денного догляду за літніми людьми та особами з інвалідністю. Наприклад, у 2020 році у Львові було відкрито перший в Україні Центр денного догляду для людей з деменцією, який надає комплексну підтримку таким особам та їхнім родинам.

Інноваційним підходом до надання соціальних послуг є запровадження мобільних соціальних служб. Це дозволяє забезпечити доступ до соціальних послуг у віддалених та малонаселених районах, де немає постійних соціальних установ. Наприклад, у 2021 році було запущено проєкт "Соціальний автобус", який надає послуги консультування, медичної допомоги та соціальної підтримки у сільській місцевості.

Велике значення має також залучення громадськості до процесу удосконалення системи соціальних послуг. Це може бути досягнуто через проведення громадських обговорень, консультацій та залучення громадян до прийняття рішень у соціальній сфері. Наприклад, у 2020 році Міністерство соціальної політики України запровадило платформу "Соціальний діалог", яка дозволяє громадянам висловлювати свої пропозиції та зауваження щодо покращення соціальних послуг.

Одним з найважливіших завдань у процесі удосконалення системи є забезпечення фінансової стабільності та прозорості фінансування соціальних послуг. Це включає розробку нових механізмів фінансування, таких як соціальні ваучери, які дозволяють отримувачам послуг самостійно обирати постачальників послуг. Наприклад, у 2021 році було запроваджено систему соціальних ваучерів для осіб з інвалідністю, які можуть використовуватися для оплати послуг з реабілітації та догляду.

Не менш важливим є забезпечення доступу до інформації про соціальні послуги та підвищення обізнаності населення щодо своїх прав у цій сфері. Це включає розробку інформаційних кампаній, створення інформаційних центрів та гарячих ліній. Наприклад, у 2020 році було запущено національну інформаційну кампанію "Твої соціальні права", яка включає розповсюдження інформаційних матеріалів та проведення семінарів для населення.

Важливим аспектом удосконалення системи є запровадження системи раннього втручання, яка дозволяє вчасно виявляти та реагувати на соціальні проблеми. Це може бути досягнуто через створення мультидисциплінарних команд, які включають соціальних працівників, медичних фахівців, психологів

та інших спеціалістів. Наприклад, у 2021 році у Харкові було створено Центр раннього втручання, який займається виявленням та наданням підтримки дітям з порушеннями розвитку та їхнім родинам.

Значну роль у реформуванні системи соціальних послуг відіграє розвиток соціального підприємництва. Соціальні підприємства можуть забезпечувати надання послуг, створюючи робочі місця та залучаючи ресурси для вирішення соціальних проблем. У 2022 році було створено Платформу підтримки соціального підприємництва, яка надає консультаційну та фінансову підтримку соціальним підприємцям, а також сприяє розвитку партнерств між соціальними підприємствами та державними установами.

Розширення міжнародного співробітництва у сфері соціальних послуг також є важливим напрямком удосконалення системи. Це може включати участь у міжнародних проектах, обмін досвідом та впровадження міжнародних стандартів. Наприклад, у 2019 році Україна стала членом Міжнародної асоціації соціальних служб (IASSW), що дозволило залучити міжнародний досвід та експертну підтримку для реформування системи соціальних послуг в Україні.

Важливою складовою удосконалення системи є забезпечення гендерної рівності у наданні соціальних послуг. Це включає розробку спеціальних програм підтримки для жінок, які опинилися у складних життєвих обставинах, а також забезпечення рівного доступу чоловіків і жінок до всіх видів соціальних послуг. Наприклад, у 2020 році було запущено програму "Жіноча підтримка", яка передбачає надання психологічної допомоги, юридичних консультацій та фінансової підтримки для жінок, які стали жертвами насильства.

Одним з ключових напрямків удосконалення системи є забезпечення інтеграції послуг. Це включає створення єдиного вікна для отримання всіх видів соціальних послуг, що дозволяє спростити процес звернення та підвищити ефективність надання послуг. Наприклад, у 2021 році у Дніпрі було відкрито Центр інтегрованих соціальних послуг, де громадяни можуть отримати консультації та послуги з різних питань у одному місці.

Розвиток програм підтримки сімей також є важливим напрямком удосконалення системи. Це включає надання матеріальної підтримки, послуг з догляду за дітьми, консультацій та інших видів підтримки для сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Наприклад, у 2020 році було запущено програму "Сімейний комфорт", яка передбачає надання комплексної підтримки для багатодітних сімей та сімей з дітьми з інвалідністю.

Іншим важливим напрямком є розвиток послуг з реінтеграції для осіб, які повернулися з місць позбавлення волі. Це включає надання психологічної допомоги, професійної підготовки та допомоги у працевлаштуванні. Наприклад, у 2021 році було відкрито Центр соціальної адаптації для осіб, які повернулися з місць позбавлення волі, який надає комплексну підтримку таким особам у процесі їхньої реінтеграції у суспільство.

Впровадження інноваційних технологій у наданні соціальних послуг також є важливим аспектом удосконалення системи. Це включає використання штучного інтелекту для аналізу даних, створення мобільних додатків для отримання соціальних послуг та впровадження електронних систем обліку. Наприклад, у 2021 році було запущено мобільний додаток "Соціальний помічник", який дозволяє отримувачам соціальних послуг швидко та зручно отримувати консультації та інформацію про послуги.

Не менш важливим є розвиток послуг з підтримки зайнятості для вразливих верств населення. Це включає проведення тренінгів з професійної підготовки, надання консультацій з працевлаштування та підтримку підприємницьких ініціатив. Наприклад, у 2020 році було запущено програму "Нові можливості", яка передбачає надання комплексної підтримки для безробітних осіб у пошуку роботи та розвитку власного бізнесу.

Забезпечення доступу до соціальних послуг для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) також є важливим напрямком удосконалення системи. Це включає надання житлової підтримки, консультацій, послуг з психологічної допомоги та інших видів підтримки для ВПО. Наприклад, у 2021 році було створено

Національний центр підтримки ВПО, який займається координацією надання соціальних послуг для цієї категорії населення.

Удосконалення системи надання соціальних послуг також включає розвиток послуг з підтримки людей похилого віку. Це включає надання послуг з догляду на дому, створення центрів денного догляду та забезпечення медичної допомоги. Наприклад, у 2020 році було запущено програму "Турбота про літніх", яка передбачає надання комплексної підтримки для людей похилого віку, включаючи послуги з догляду, медичну допомогу та соціальну підтримку.

Важливим аспектом удосконалення системи є розвиток послуг з підтримки осіб з інвалідністю. Це включає надання реабілітаційних послуг, забезпечення доступу до освіти та працевлаштування, а також надання соціальної підтримки. Наприклад, у 2021 році було створено Національний реабілітаційний центр для осіб з інвалідністю, який надає широкий спектр послуг, включаючи медичну реабілітацію, професійну підготовку та соціальну адаптацію.

Забезпечення рівного доступу до соціальних послуг для всіх категорій населення є ключовим завданням удосконалення системи. Це включає розробку спеціальних програм для надання послуг дітям, молоді, людям з психічними розладами та іншим вразливим групам населення. Наприклад, у 2020 році було запущено програму "Молодь за здоров'я", яка передбачає надання комплексної підтримки для молоді з проблемами психічного здоров'я, включаючи консультації, психотерапію та соціальну підтримку.

Іншим важливим напрямком є розвиток послуг з підтримки сімей, які виховують дітей з особливими потребами. Це включає надання консультацій, послуг з раннього втручання, психологічної допомоги та інших видів підтримки. Наприклад, у 2021 році було створено Центр підтримки сімей з дітьми з особливими потребами, який надає широкий спектр послуг для таких сімей, включаючи консультації, реабілітаційні послуги та психологічну підтримку.

Забезпечення безпеки та захисту прав отримувачів соціальних послуг також є важливим аспектом удосконалення системи. Це включає розробку

механізмів захисту прав, створення умов для безпечного надання послуг та забезпечення відповідності послуг встановленим стандартам. Наприклад, у 2020 році було створено Національну службу з контролю якості соціальних послуг, яка займається моніторингом та контролем якості надання соціальних послуг у всіх регіонах України.

Таким чином, удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні є багатогранним процесом, який включає впровадження новітніх технологій, розвиток нових форм послуг, забезпечення фінансової стабільності, підвищення кваліфікації соціальних працівників та забезпечення доступності послуг для всіх категорій населення. Ці заходи спрямовані на підвищення якості та ефективності надання соціальних послуг, що є ключовим фактором забезпечення соціальної справедливості та підтримки вразливих верств населення.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У ході дослідження було проведено комплексну оцінку сучасного стану та нормативно-правового забезпечення системи надання соціальних послуг в умовах воєнного стану в Україні. Аналіз чинного законодавства показав, що існують певні недоліки та прогалини в нормативно-правовій базі, які ускладнюють ефективне функціонування соціальних служб. Визначено необхідність удосконалення законодавчих актів з метою підвищення доступності та якості соціальних послуг для населення, особливо в умовах збройного конфлікту.

Проведений аналіз нормативно-правового забезпечення системи організації надання соціальних послуг виявив проблемні аспекти, що перешкоджають ефективній роботі соціальних служб. Відзначено важливість вдосконалення нормативної бази для забезпечення належної організації та координації діяльності всіх суб'єктів, залучених до надання соціальних послуг, а також необхідність розробки нових регламентів та інструкцій, що враховують специфіку воєнного стану. Виявлено, що існуючі регламенти часто не враховують специфічні потреби населення в умовах воєнного стану, що призводить до труднощів у наданні необхідних послуг. Особливу увагу слід приділити забезпеченню правового статусу та захисту соціальних працівників, які працюють в умовах підвищеного ризику, а також забезпеченню їх належним рівнем ресурсів та підтримки.

Аналіз зарубіжного досвіду надання соціальних послуг продемонстрував наявність ефективних моделей та практик, які можуть бути успішно інтегровані в українську систему соціального захисту. Зокрема, вивчення досвіду країн Європейського Союзу, США та інших розвинених держав дозволило визначити ключові елементи, що сприяють підвищенню ефективності соціальних послуг. Запропоновано адаптацію найкращих зарубіжних практик до українських реалій з урахуванням специфічних умов та потреб населення. Наприклад, у деяких країнах Європейського Союзу широко використовуються мобільні соціальні

служби, які можуть швидко реагувати на потреби населення в умовах кризових ситуацій. Також зарубіжний досвід показує важливість інтеграції соціальних послуг з іншими видами допомоги, такими як медична та психологічна підтримка, що дозволяє забезпечити комплексний підхід до вирішення проблем населення.

Дослідження сучасних технологій та інноваційних підходів у сфері соціальних послуг виявило значний потенціал для їх застосування в Україні. Використання новітніх технологій, таких як цифровізація послуг, дистанційне консультування та інтеграція даних, може суттєво підвищити ефективність та доступність соціальних послуг. Наприклад, впровадження електронних систем управління соціальними послугами дозволить оптимізувати процеси обліку та моніторингу, зменшити бюрократичні процедури та прискорити надання допомоги. Дистанційне консультування, що активно використовується в багатьох розвинених країнах, дозволяє надавати психологічну та соціальну підтримку незалежно від місця перебування отримувача послуг, що є особливо актуальним в умовах воєнного стану.

Розроблені стратегічні рекомендації щодо впровадження інноваційних методів і технологій у систему надання соціальних послуг в умовах воєнного стану сприятимуть покращенню якості життя населення та забезпеченню стабільності соціального захисту в країні. Серед ключових рекомендацій можна виділити наступні: підвищення кваліфікації соціальних працівників з використанням новітніх технологій, створення умов для мобільної роботи соціальних служб, впровадження інтегрованих підходів до надання соціальних, медичних та психологічних послуг. Окрім цього, важливо забезпечити належний рівень фінансування та ресурсів для реалізації нових підходів, а також здійснити комплексну реформу нормативно-правової бази, що регулює діяльність соціальних служб.

Важливим аспектом дослідження є також аналіз ефективності використання водних індексів для моніторингу змін поверхневих вод, що є актуальним в умовах екологічних викликів, спричинених воєнними діями.

Виявлено, що водні індекси можуть бути корисним інструментом для оцінки стану водних ресурсів та виявлення потенційних загроз. Зокрема, аналіз варіабельності водних індексів в різних географічних умовах дозволяє оцінити вплив збройного конфлікту на водні об'єкти та вжити необхідних заходів для їх захисту.

Порівняння ефективності водних індексів на прикладі конкретних водойм показало, що інтеграція водних індексів з іншими методами моніторингу може суттєво підвищити точність визначення змін. Наприклад, поєднання даних водних індексів з результатами дистанційного зондування та наземного моніторингу дозволяє отримати більш комплексну картину стану водних ресурсів та приймати обґрунтовані рішення щодо їх управління.

Перспективи розвитку та застосування водних індексів у майбутньому включають використання нових технологій для покращення якості моніторингу та підвищення оперативності реагування на зміни в стані водних ресурсів. Важливо також враховувати охорону праці соціальних працівників, що займаються моніторингом водних об'єктів, забезпечуючи їх необхідними засобами захисту та відповідною підготовкою.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що для підвищення ефективності системи надання соціальних послуг в умовах воєнного стану в Україні необхідно здійснити комплексну реформу нормативно-правової бази, впровадити інноваційні технології та методи роботи, а також враховувати зарубіжний досвід. Це дозволить забезпечити належний рівень соціального захисту населення, покращити якість життя та стабільність соціальної системи в умовах збройного конфлікту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гітіс Т. П., Чемерис Є. Т., Антонова В. І., Носаньова А. С. Дослідження сучасного рівня соціального захисту населення в Україні. Економічний вісник Донбасу. 2020. № 1 (59). С. 116–122.
2. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2671-19> (дата звернення: 21.05.2024)
3. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10.2000 № 2017-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2017-14> (дата звернення: 21.05.2024)
4. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4572-17> (дата звернення: 21.05.2024)
5. Гончарова С. Ю. Соціальна політика : навч. посіб. Харків : Вид. ХДЕУ, 2013. 200 с.
6. Про затвердження Порядку перерахування органами Пенсійного фонду України або структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських рад коштів установам (зкладам), у яких особи перебувають на повному державному утриманні, та їх використання : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Форма типового документа, Список, Заява від 04.03.2004 № 269 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/269-2004-%D0%BF> (дата звернення: 21.05.2024)
7. Деякі питання діяльності центрів надання соціальних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 03.03.2020 № 177 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/177-2020-%D0%BF> (дата звернення: 21.05.2024)

8. Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Перелік від 12.10.2011 № 1049 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1049-2011-%D0%BF> (дата звернення: 21.05.2024)

9. Про затвердження Типового положення про психоневрологічний інтернат : Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 14.12.2016 № 957 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/957-2016-%D0%BF> (дата звернення: 21.05.2024)

10. Деякі питання соціального захисту дітей з інвалідністю та осіб з інвалідністю : Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 14.12.2016 № 978 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/978-2016-%D0%BF> (дата звернення: 21.05.2024)

11. Конвенція про права осіб з інвалідністю : Конвенція; ООН від 13.12.2006 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_g71 (дата звернення: 21.05.2024)

12. Гребя Р. Механізми реформування системи соціальних послуг в Україні: державно-управлінській аспект. Державне управління та місцеве самоврядування. 2017. № 1(32). С. 62-67.

13. Кришень О.В. Сучасні тенденції формування, реалізації та розвитку регіональної соціальної політики в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування. 2020. № 1 (44). С. 52—54

14. Медяник В.А. Сучасні напрями державної соціальної політики України: питання адміністративно-правового забезпечення. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 7. С. 176-178.

15. Соціальна політика в Україні : монографія / О. В. Макарова Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. Київ, 2015. 244 с.

16. Чорна Л.О. Соціальна політика України: особливості та напрями розвитку. Агросвіт. 2018. № 18. С. 16–20.
17. Кодекс законів про працю України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 10.12.1971 № 322-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/322-08> (дата звернення: 21.05.2024)
18. Соціальний захист і війна в Україні (24 лютого — 30 квітня 2022). URL: <https://cedos.org.ua/researches/soczialnyj-zahyst-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-30-kvitnya-2022/>
19. Шубна О.В., Денисова Ю.В., Санчич О.С., Марильова А.В. Новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні. URL: [www.evd-journal.org/download/2020/3\(61\)/24-Shubna.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2020/3(61)/24-Shubna.pdf).
20. Соціальні послуги, нормативно-правова база | Департамент соціального захисту населення. URL: <https://dszn-zoda.gov.ua> (дата звернення: 21.05.2024).
21. Конвенція про права дитини : Конвенція; ООН від 20.11.1989 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_021 (дата звернення: 21.05.2024)
22. Про соціальний діалог в Україні : Закон України від 23.12.2010 № 2862-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2862-17> (дата звернення: 21.05.2024)
23. Міська цільова програма "Турбота. Назустріч киянам" [Електронний ресурс] / Департамент соціальної політики. – Режим доступу: <https://dsp.kyivcity.gov.ua>. – Назва з екрану.
24. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні : Закон України від 16.12.1993 № 3721-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3721-12> (дата звернення: 21.05.2024)
25. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 № 2811-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2811-12> (дата звернення: 21.05.2024)

26. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Закон України від 28.02.1991 № 796-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/796-12> (дата звернення: 21.05.2024)

27. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2961-15> (дата звернення: 21.05.2024)

28. Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5067-17> (дата звернення: 21.05.2024)

29. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей : Закон України від 02.06.2005 № 2623-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2623-15> (дата звернення: 21.05.2024)

30. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3551-12> (дата звернення: 21.05.2024)

31. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1706-18> (дата звернення: 21.05.2024)

32. Офіційний сайт Європейської Комісії. «Social Protection Systems in the EU». Доступ: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=815&langId=en>.

33. Довідник “Соціальна політика Швеції”. URL: https://spravochnick.ru/socialnaya_rabota/suschnost_i_principy_socialnoy_politiki/socialnaya_politika_shvecii/

34. Офіційний сайт Федерального статистичного відомства Німеччини. «Social spending in Germany». Доступ: <https://www.destatis.de>.

35. Офіційний сайт уряду Канади. "Canada Child Benefit". Доступ: <https://www.canada.ca>.
36. Офіційний сайт Департаменту праці США. "Supplemental Nutrition Assistance Program (SNAP)". Доступ: <https://www.dol.gov>.
37. Офіційний сайт уряду Великої Британії. "Universal Credit". Доступ: <https://www.gov.uk/universal-credit>.
38. United Nations Development Programme. "Human Development Report 2020". Доступ: <http://hdr.undp.org>.
39. Семигіна, Т. (2020). Перетворення місцевого самоврядування в Україні та реформи соціальних послуг: очікування та виклики. Path of Science. URL: <https://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/1526>
40. Local Self-Government Transformations in Ukraine and Reforms of Social Services: Expectations and Challenges | Tetyana Semigina. Path of Science, Vol. 6, No. 1 (2020). URL: <https://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/1526>
41. Міністерство соціальної політики України. Офіційний вебсайт [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/>

АНОТАЦІЯ

Скриль Г.І. Організація надання соціальних послуг в умовах воєнного стану. Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня бакалавра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньою програмою «Публічне управління та адміністрування». Державний торговельно- економічний університет, 2024.

У кваліфікаційній роботі на основі нормативно-правового забезпечення та даних вітчизняної статистики розкрито теоретико-методологічні засади механізмів організації надання соціальних послуг в умовах воєнного стану в Україні. Це включає визначення найбільш актуальних потреб населення, яке постраждало від воєнних дій, та пошук оптимальних шляхів забезпечення доступу до необхідних соціальних послуг у складних умовах.

Досліджено сучасний стан та нормативно-правового забезпечення системи надання соціальних послуг; проведено аналіз нормативно-правового забезпечення системи організації надання соціальних послуг; досліджено зарубіжний досвід надання соціальних послуг та можливості його використання в Україні та узагальнено сучасні технології та інноваційні підходи в сфері соціальних послуг, які можуть бути застосовані в Україні.

Ключові слова: політика, місцева політика, захист, соціальний захист, сфера соціального захисту.

ANNOTATION

Skryl G.I. Organization of provision of social services in conditions of martial law. Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 281 "Public management and administration" in the educational program "Public management and administration". State University of Trade and Economics, 2024.

In the qualification work, on the basis of regulatory and legal provisions and data of national statistics, the theoretical and methodological principles of the mechanisms of the organization of the provision of social services in the conditions of martial law in Ukraine are disclosed. This includes determining the most urgent needs of the population affected by military actions and finding optimal ways to ensure access to necessary social services in difficult conditions. The current state and legal support of the system of providing social services was studied; an analysis of the regulatory legal support of the system of organization of the provision of social services was carried out; the foreign experience of providing social services and the possibilities of its use in Ukraine were studied, and modern technologies and innovative approaches in the field of social services, which can be applied in Ukraine, were summarized.

Keywords: policy, local policy, protection, social protection, social protection sphere.